

Betalningsbalansen

Fjärde kvartalet

9.54
-1403.93

-81.91

-1465.29

-661.00
-150.00
2706.20

-139.24

-114.52

-615.00
-50.00

14989
13585

1350

120

Betalningsbalansen

Fjärde kvartalet 2013

Balance of Payments. Third quarter 2013

Statistics Sweden
2014

Producent
Producer SCB, enheten för betalningsbalans och finansmarknadsstatistik
Statistics Sweden, Balance of Payments and Financial Markets
Box 24300
SE-115 81 Stockholm
+46 8 506 940 00

Förfrågningar
Enquiries Fredrik Öhrström, +46 8 506 941 12
fredrik.ohrstrom@scb.se
Staffan Ekdal, +46 8 506 948 84
staffan.ekdal@scb.se

Det är tillåtet att kopiera och på annat sätt mångfaldiga innehållet i denna publikation. Om du citerar, var god uppge källan på följande sätt:
Källa: SCB, *Betalningsbalansen. Fjärde kvartalet 2013.*

It is permitted to copy and reproduce the contents in this publication.
When quoting, please state the source as follows:
Source: Statistics Sweden, *Balance of Payments. Fourth quarter 2013.*

Omslag/Cover: Ateljén, SCB
Foto/Photo: iStock

URN:NBN:SE:SCB-2014-FM04BR1401_pdf (pdf)

Denna publikation finns enbart i elektronisk form på www.scb.se.
This publication will only be published on www.scb.se.

Förord

Betalningsbalansen sammanställs och publiceras sedan 2007 av Statistiska centralbyrån på uppdrag av Sveriges riksbank.

Betalningsbalansen är en sammanställning av Sveriges reala och finansiella transaktioner med omvärlden och delas in i bytesbalansen, kapitalbalansen och den finansiella balansen.

Denna rapport omfattar utfallet av fjärde kvartalet 2013.

Statistiska centralbyrån, mars 2014

Folke Carlsson

Christina Ekblom

Innehåll

Förord	3
Sammanfattning	6
Betalningsbalansen fjärde kvartalet 2013	7
Bytesbalansen	8
Handel i varor och tjänster	8
Faktorinkomster	11
Löpande transfereringar	14
Kapitalbalansen	14
Finansiell balans	15
Direkta investeringar	15
Portföljinvesteringar	16
Finansiella derivat	17
Övriga investeringar	17
Valutareserven	18
Svenska tillgångar och skulder mot utlandet, netto	19
Revideringar	20
Vad är betalningsbalansen?	21
En härledning av betalningsbalansen	21
Sambandet med utlandsställningen	23

Sammanfattning

Överskottet i bytesbalansen uppgick under fjärde kvartalet till 49 miljarder kronor och försvagades därmed jämfört med samma kvartal föregående år då överskottet uppgick till 53 miljarder kronor.

Utrikeshandeln med varor gav ett överskott på 10 miljarder kronor vilket är en försvagning med knappt 5 miljarder kronor jämfört med samma period 2012. Såväl varuexport som varuimport minskade under perioden.

Utrikeshandel med tjänster gav fjärde kvartalet ett netto på 31 miljarder kronor. Det är i nivå med samma period föregående år då överskottet uppgick till 30 miljarder kronor. Bland tjänsteslagen är det merchanting, data- och informationstjänster samt licenser och royalties som bidrar med störst överskott. Resor bidrar negativt med ett underskott på drygt 11 miljarder kronor.

Den finansiella balansen gav ett nettoutflöde på 31 miljarder kronor under kvartalet. Direkta investeringar och övriga investeringar bidrog med kapitalutflöden medan portföljinvesteringar, finansiella derivat och valutareserven bidrog med nettoinflöden.

Betaldningsbalansen fjärde kvartalet 2013

Bytesbalansen försvagades fjärde kvartalet och gav ett överskott på 49 miljarder kronor netto. Kapitalbalansen gav ett utflöde på drygt två miljarder kronor och den finansiella balansen gav ett nettoutflöde på 31 miljarder kronor.

Helåret 2013 gav bytesbalansen ett överskott på 225 miljarder kronor samtidigt som den finansiella balansen genererade utflöden om 139 miljarder kronor.

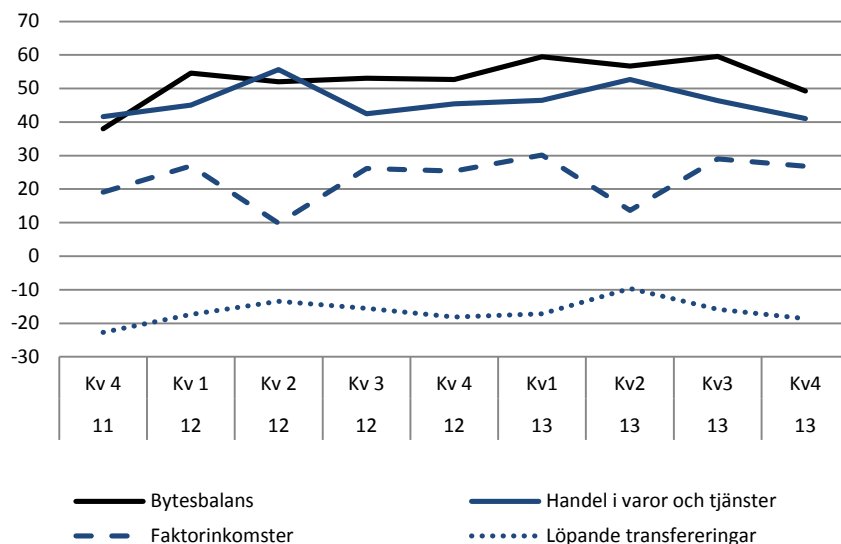
Betaldningsbalansen delas in i *bytes-*, *kapital-* och den *finansiella balansen* och är en sammanställning av ett lands reala och finansiella transaktioner med omvärlden. Värdeförändringar orsakade av t.ex. förändrade marknadsvärden och valutakursförändringar är exkluderade varför förändrade ställningsvärden inte till fullo kan förklaras av betaldningsbalansen transaktioner.

Relationen mellan bytes-, kapital- och den finansiella balansen gör att summan av dessa poster ska bli noll. På grund av mätfel, periodiseringar etc. uppstår dock en restpost som är en residual. Bytes- och kapitalbalansen illustrerar således om ett land är nettoutlånare eller nettolåntagare.

Bytesbalansen

Bytesbalansen gav fjärde kvartalet ett överskott på 49 miljarder kronor. Bytesbalansen försvagades därmed jämfört med samma kvartal föregående år då överskottet uppgick till 53 miljarder kronor. Överskottet i handel med varor och tjänster minskade medan överskottet i faktorinkomster ökade.

Diagram 1: Bytesbalansen och dess ingående poster, mdr SEK

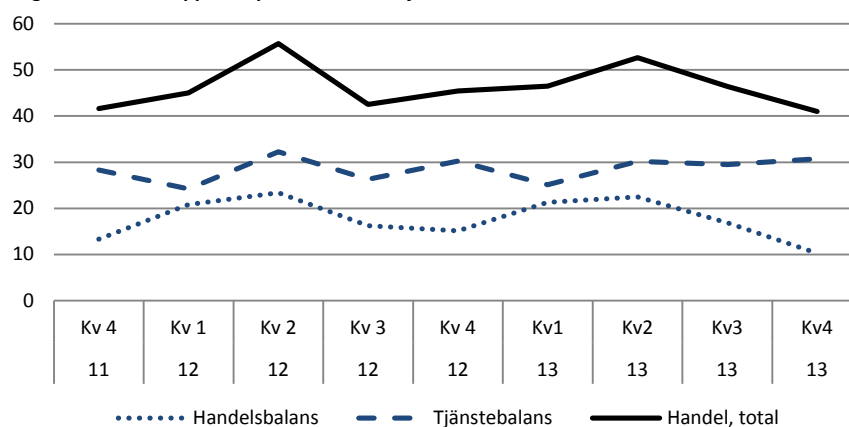

För helåret 2013 förstärktes överskottet i bytesbalansen något och uppgick till 225 miljarder kronor jämfört med ett överskott på 212 miljarder kronor under 2012. Förstärkningen i bytesbalansen på helåret kom främst från faktorinkomster. Överskottet i bytesbalansen har därmed ökat något efter att ha legat stabilt från 2010 till 2012.

Handel i varor och tjänster

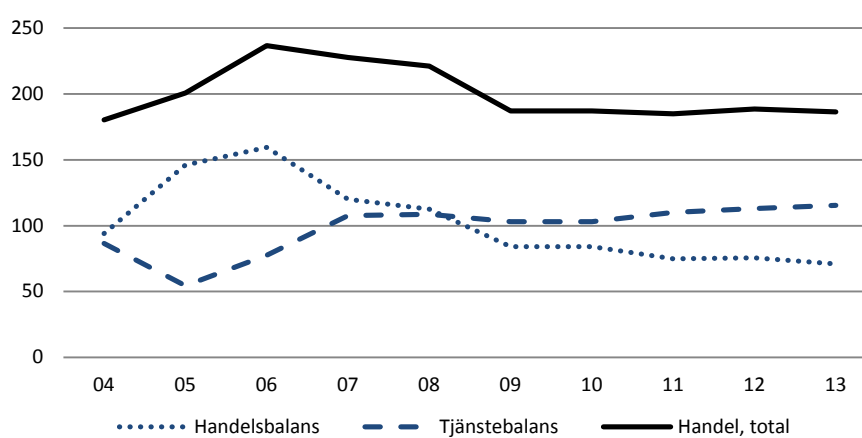
Utrikeshandel i varor och tjänster som är nettot av export och import uppgick fjärde kvartalet till 41 miljarder kronor. Samma kvartal föregående år uppgick nettot till 45 miljarder kronor. Ett minskat överskott i varuhandeln har bidragit negativt, medan överskottet i tjänstehandeln var i nivå med samma period föregående år. För helåret 2013 uppgick överskottet från handel i varor och tjänster till 187 miljarder kronor. Det är i nivå med 2012 då det uppgick till 189 miljarder kronor.

Diagram 2: Handel uppdelat på handels- och tjänstebalans, netto mdr SEK

Tjänstebalansen står för större delen av överskottet i utrikeshandeln. Det har emellertid inte alltid varit så att tjänstebalansen utgjort den största delen av överskottet i handeln i varor och tjänster vilket illustreras i diagram 3. De senaste åren har överskottet i tjänstehandeln vuxit medan överskottet i varuhandeln minskat och det vara först 2010 som tjänstebalansen kom att utgöra den största delen av överskottet i utrikeshandeln.

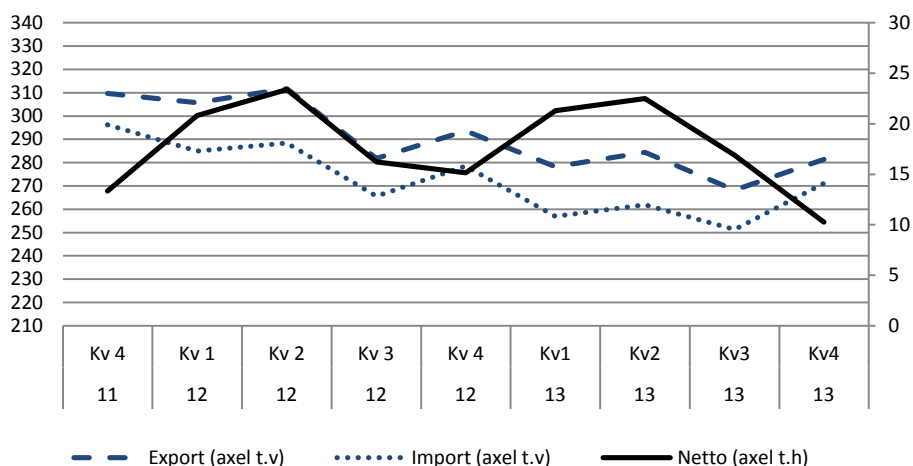
Diagram 3: Handel uppdelad på handels- och tjänstebalansbalans, netto mdr SEK

Handelsbalansen

Överskottet i handelsbalansen minskade och uppgick fjärde kvartalet till 10 miljarder kronor. Samma period föregående år uppgick det till 15 miljarder kronor. Både varuexporten och varuimporten har minskat i jämförelse med fjärde kvartalet 2012. Sett på helåret har överskottet i varuhandeln minskat från 76 miljarder kronor 2012 till 71 miljarder kronor 2013.

Diagram 4: Handelsbalans, Export och import, mdr SEK

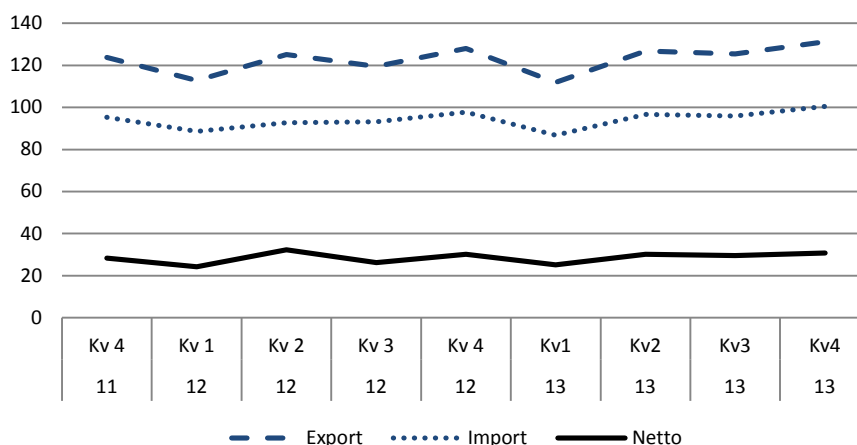
Tjänstebalansen

Utrikeshandel med tjänster gav fjärde kvartalet ett netto på 31 miljarder kronor. Det är i nivå med samma period föregående år då nettot uppgick till 30 miljarder kronor. Bland tjänsteslagen är det merchanting, data- och informationstjänster samt licenser och royalties som bidrar med störst överskott. Resor bidrar negativt med ett underskott på drygt 11 miljarder kronor.

För helåret 2013 uppgick överskottet i tjänstehandeln med utlandet till 116 miljarder kronor. Det är något högre än föregående år då överskottet uppgick till 113 miljarder kronor. Både tjänsteexporten liksom tjänsteimporten har ökat. Tjänsteexporten har dock ökat något mer än tjänsteimporten. På helåret är det främst överskottet i merchanting som har ökat medan underskottet i resor har ökat.

Posten resor uppvisar ett underskott vilket innebär att importen överstiger exporten. Import avser svenskars konsumtion vid resande i utlandet medan export avser utländsk konsumtion vid resande i Sverige.

Diagram 5: Tjänstebalans, mdr SEK

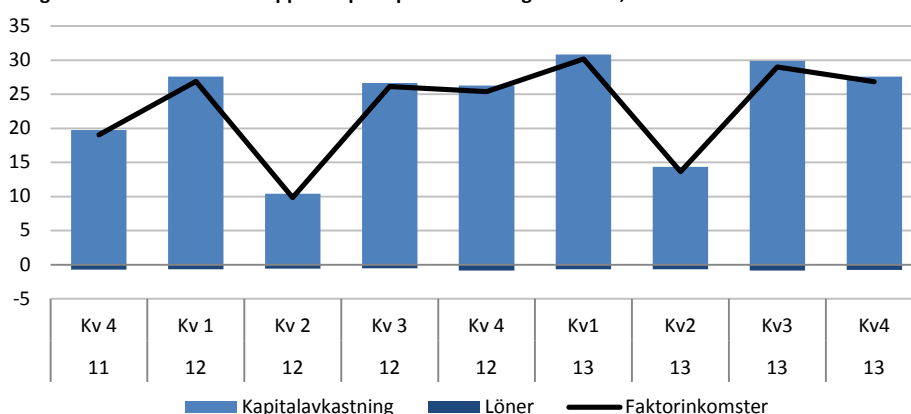

Faktorinkomster

Faktorinkomster består av lön för arbete och avkastning på investerat kapital. Kapitalavkastningen bidrar med den största delen av faktorinkomsterna vilket illustreras i diagram 6. Under fjärde kvartalet bidrog faktorinkomster positivt med knappt 27 miljarder kronor vilket är något mer än samma kvartal föregående år.

Överskottet i faktorinkomster bidrar till den positiva bytesbalansen. 2013 uppgick överskottet i faktorinkomster till 100 miljarder kronor, vilket är en ökning jämfört med 2012 då det uppgick till 88 miljarder kronor. Det är främst portföljinvesteringar som bidragit till det ökade överskottet. Avkastningar på portföljinvesteringar har vänt från underskott till överskott. Det beror dels på att underskottet i räntor minskat och dels på att överskottet i utdelningar ökat.

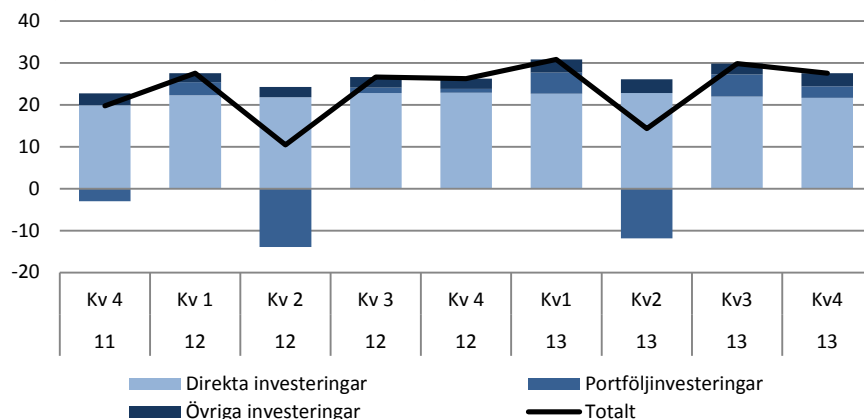
Diagram 6: Faktorinkomster uppdelat på kapitalavkastning och löner, netto mdr SEK

Kapitalavkastning

Kapitalavkastningen i bytesbalansen är avkastningen på Sveriges tillgångar och skulder gentemot utlandet och delas in i direktinvesteringar, portföljinvesteringar och övriga investeringar.

Diagram 7: Kapitalavkastning uppdelat på tillgångsslag, netto mdr SEK

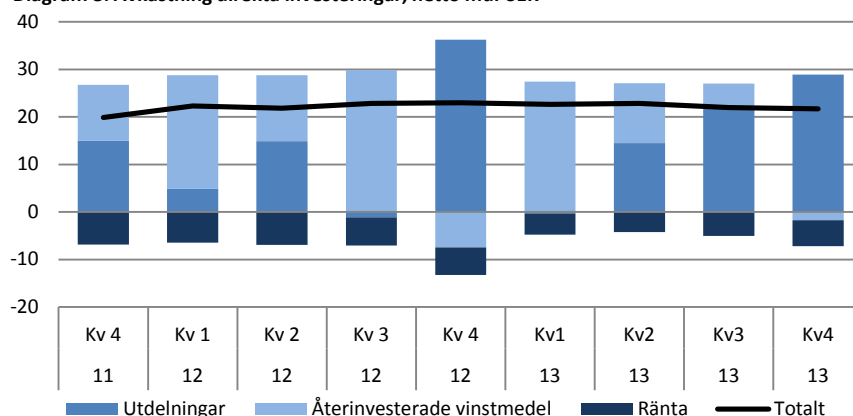
Den större delen av kapitalavkastningen genereras från direktinvesteringar som är relativt stabil över tiden. Avkastningen från portföljinvesteringar är däremot säsongvarierande. Fjärde kvartalet uppgick överskottet i kapitalavkastningen till 28 miljarder kronor, vilket är något högre än under samma kvartal föregående år.

Avkastning direkta investeringar

Avkastning på direkta investeringar gav fjärde kvartalet ett överskott på 22 miljarder kronor. Avkastningen på svenska direktinvesteringar i utlandet uppgick till 57 miljarder kronor medan avkastningen på utländska direktinvesteringar i Sverige uppgick till 35 miljarder kronor. Avkastningen för helåret 2013 är något lägre än för 2012 både på svenska direktinvesteringar i utlandet och på utländska direktinvesteringar i Sverige.

Erhållna utdelningar från utlandet uppgick under kvartalet till knappt 40 miljarder kronor medan lämnade utdelningar till utlandet uppgick till knappt 11 miljarder kronor. Räntor på lån inom direktinvesteringförhållande bidrog negativt med ett nettoutflöde på drygt 5 miljarder kronor.

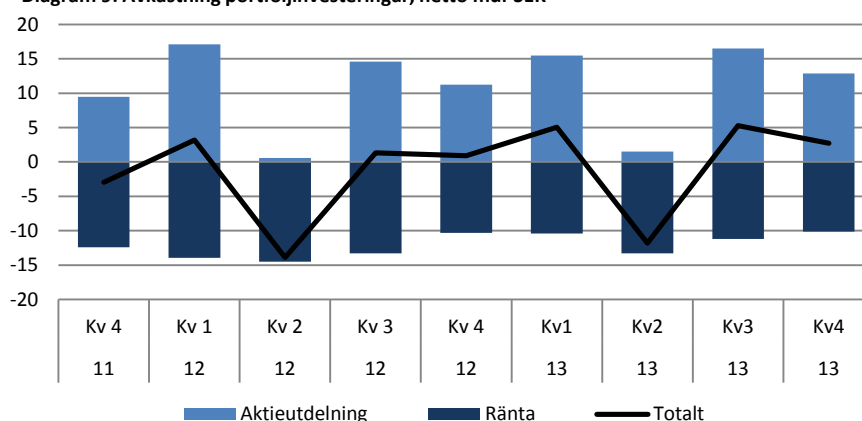
Diagram 8: Avkastning direkta investeringar, netto mdr SEK

Avkastning portföljinvesteringar

Avkastning på portföljinvesteringar består av utdelningar från aktier och fonder samt ränta på räntebärande värdepapper. Posten är säsongvarierad vilket främst beror på aktieutdelningarna. Generellt är det under det andra kvartalet som utdelningar i svenska bolag realiserar vilket ger större utflöden under det kvartalet till skillnad från utländska bolag som har en mer jämn fördelning över året på utdelningar.

Diagram 9: Avkastning portföljinvesteringar, netto mdr SEK

Avkastningen på portföljinvesteringar genererade ett kapitalöverskott på 3 miljarder kronor under årets fjärde kvartal vilket är knappt 2 miljarder mer jämfört med samma kvartal 2012.

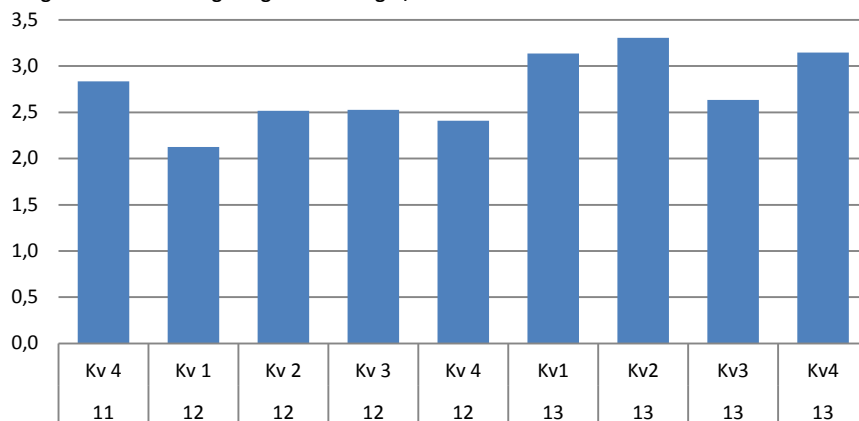
Aktieutdelningar som även innefattar utdelningar från fonder ökade med knappt 2 miljarder jämfört med motsvarande kvartal 2012. Det beror dels på att utdelningar från utlandet ökat och dels på att utdelningar till utlandet minskat. Utflödet i räntor från räntebärande värdepapper var under fjärde kvartalet 10 miljarder kronor vilket var i nivå med motsvarande period 2012.

Avkastning övriga investeringar

Avkastningen på övriga investeringar består av avkastningen på lån och depositioner och följer därför med utvecklingen av Sveriges ställningsvärden för övriga investeringar.

Nettoavkastningen på övriga investeringar uppgick under fjärde kvartalet till 3 miljarder kronor. Avkastningen på övriga investeringar i utlandet gav ett inflöde på drygt 7 miljarder kronor medan avkastning på övriga investeringar i Sverige gav ett utflöde på drygt 3 miljarder kronor.

Diagram 10: Avkastning övriga investeringar, netto mdr SEK

Löpande transfereringar

Löpande transfereringar innefattar överlåtelser av reala eller finansiella tillgångar utan att motprestationer görs, dvs. huvudsakligen gåvor och bidrag. Posten omfattar främst EU-bidrag och U-bistånd och gav under fjärde kvartalet ett nettoutflöde på 19 miljarder kronor.

Kapitalbalansen

Kapitalbalansen består främst av EU-bidrag och U-bistånd för investeringar men omfattas även av "överlåtelser av rättigheter" (patent, copyright, m.m.). Kapitalbalansen genererar mindre flöden jämfört med löpande transfereringar. Fjärde kvartalet gav kapitalbalansen ett nettoutflöde på drygt 2 miljarder kronor.

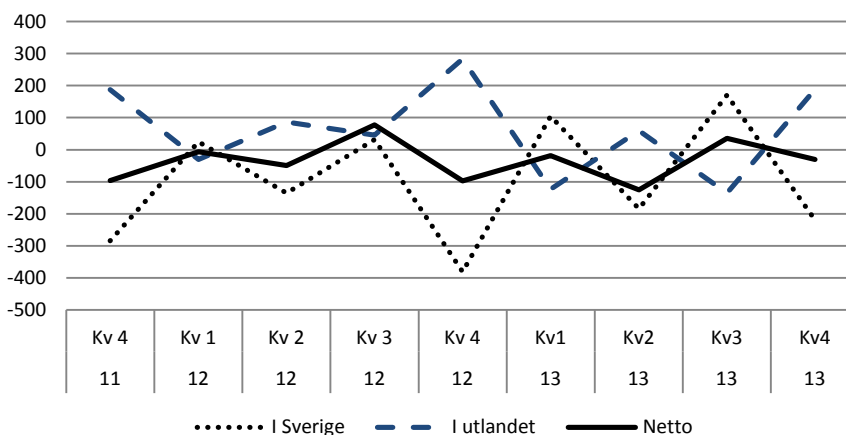

Finansiell balans

Den finansiella balansen som består av *direkta investeringar*, *portföljinvesteringar*, *övriga investeringar*, *finansiella derivat* och *valutareserven* gav upphov till nettoutflöden om 31 miljarder kronor under årets fjärde kvartal.

Posterna direkta investeringar och övriga investeringar bidrog med kapitalutflöden medan posterna portföljinvesteringar, finansiella derivat och valutareserven bidrog med kapitalinflöden.

Diagram 11: Finansiell balans, mdr SEK

Under 2013 har den finansiella balansen uppvisat nettoutflöden på sammanlagt 139 miljarder kronor. För helåret 2012 gav den finansiella balansen nettoutflöden på 77 miljarder kronor. Övriga investeringar, direkta investeringar och valutareserven gav för helåren 2013 och 2012 nettoutflöden medan portföljinvesteringar och finansiella derivat genererade nettoinflöden.

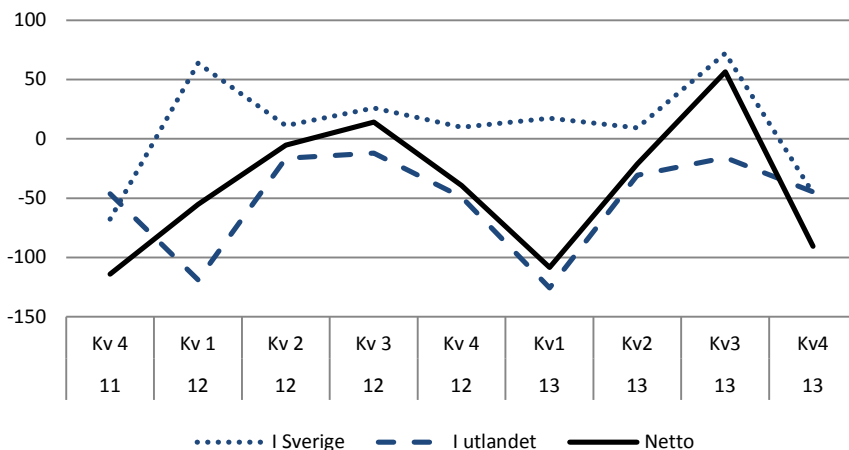
På helåret fortsätter portföljinvesteringar ge stora inflöden. Det är skuldsidan som skapar stora inflöden då svenskar lånar upp stora belopp i räntebärande värdepapper i utlandet. Samtidigt fortsätter övriga investeringar att ge stora utflöden. Det är främst tillgångssidan som ger utflöden vilket innebär att stora belopp placeras i utlandet eller lånas ut till utländska motparter.

Direkta investeringar

Totalt gav direkta investeringar under kvartalet ett nettoutflöde 91 miljarder kronor. Svenska direktinvesteringar i utlandet bidrog med ett nettoutflöde på 45 miljarder kronor medan utländska direktinvesteringar i Sverige bidrog med ett nettoutflöde på 46 miljarder kronor.

Helåret 2013 gav direktinvesteringar ett nettoutflöde på 164 miljarder kronor. Svenska direktinvesteringar i utlandet uppvisar större nettoutflöden. Samtidigt har även utländska direktinvesteringar i Sverige ökat, med nettoinflöden i den finansiella balansen.

Diagram 12: Direktinvesteringar, mdr SEK

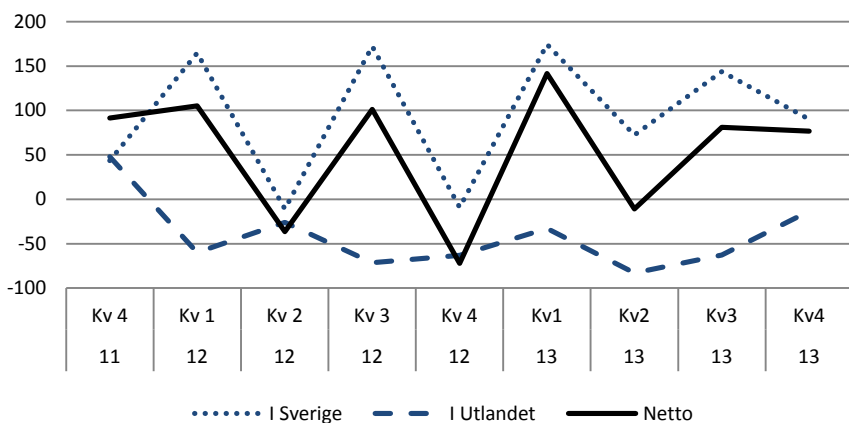

Portföljinvesteringar

Portföljinvesteringar består av aktier och fonder samt räntebärande värdepapper. Ett aktieinnehav redovisas som en portföljinvestering om ägandet är lägre än 10 procent av aktiekapital eller röster. Är ägarandelen högre än 10 procent definieras det som en direktinvesteringar.

Portföljinvesteringar med utlandet genererade under årets fjärde kvartal ett kapitalinflöde på 77 miljarder kronor. Inflödet förklaras främst av att utländska investerare nettoköpt svenska räntebärande värdepapper för 89 miljarder kronor. Under 2013 valde svenska emittenter att säkra sin upplåning utomlands i utländsk valuta och utländska investerare nettoköpte under året svenska räntebärande värdepapper för 447 miljarder kronor varav merparten, 278 miljarder, emitterats av svenska banker.

Diagram 13: Portföljinvesteringar, mdr SEK

Svenska investerare fortsatte under fjolåret visa stort intresse för utländska aktier och fonder vilka nettoköptes för 149 miljarder kronor vilket ändå var en minskning från 2012 då svenska investerare nettoköpte utländska aktier och fonder för 202 miljarder kronor. För årets fjärde kvartal var det dock utländska obligationer som lockade de svenska investerarna. Utländska obligationer nettoköptes för 14 miljarder under kvartalet.

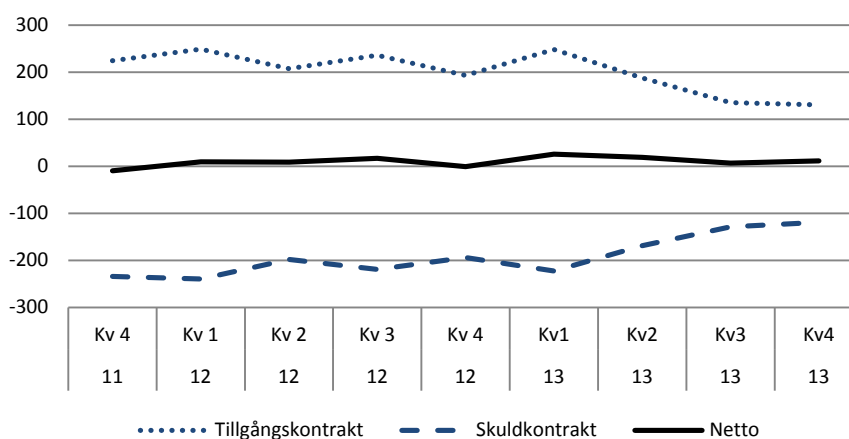
Under 2013 gav portföljinvesteringar inflöde på 289 miljarder kronor vilket kan jämföras med inflödet på 98 miljarder för 2012.

Finansiella derivat

Transaktioner i finansiella derivat utgörs i största grad av swapkontrakt i räntor och valutor och främsta innehavare är de svenska storbankerna. Positivt marknadsvärderade kontrakt mot utländsk motpart definieras som en tillgång och på samma sätt definieras ett kontrakt med ett negativt marknadsvärde som ett skuldkontrakt.

Finansiella derivat genererade under fjärde kvartalet ett nettoinflöde på 12 miljarder kronor. Största delen av nettoinflöde genererades av olika typer av swapkontrakt. För helåret 2013 genererade derivatbetalningar ett nettoinflöde på 63 miljarder kronor vilket kan jämföras med 2012 då derivatbetalningar gav ett nettoinflöde på 36 miljarder kronor.

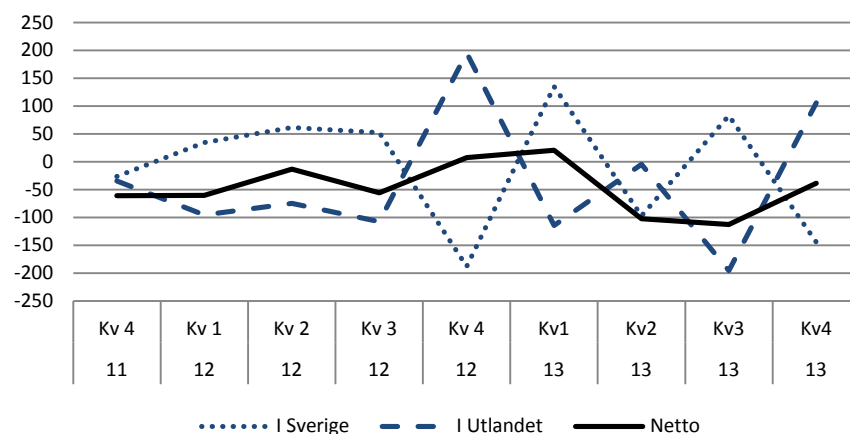
Diagram 14: Finansiella derivat, mdr SEK

Övriga investeringar

Övriga investeringar består huvudsakligen av banksektorns lån till och från utlandet exklusive värdepapperslån. Detta innefattar bland annat reverslån, depositioner och repor.

Diagram 15: Övriga investeringar, mdr SEK

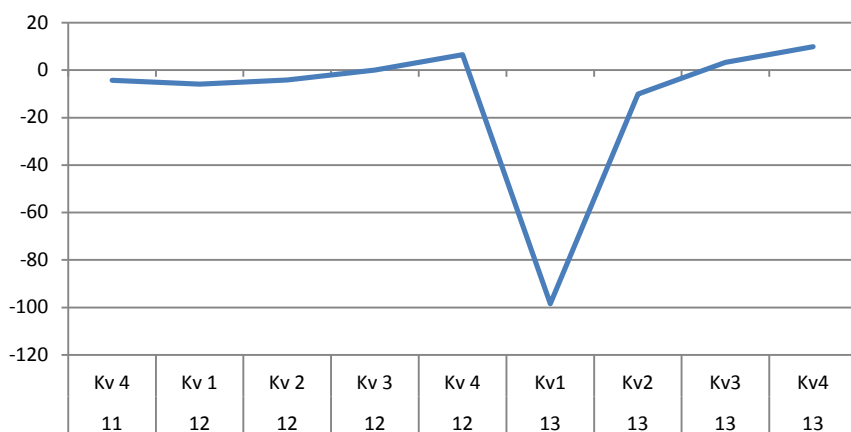
Övriga investeringar gav under fjärde kvartalet ett nettoutflöde på 39 miljarder kronor. Minskad utlåning till utlandet gav ett nettoinflöde på 106 miljarder kronor medan upplåning från utlandet gav ett nettoutflöde på 144 miljarder kronor. Liksom tidigare stod bankerna för merparten av nettoutflödet under kvartalet.

Valutareserven

Sveriges valutareserv är Sveriges riksbanks reserv av guld och värdepapper i utländska valutor. Dess huvudsyfte är att ge tillfälliga likviditetsstöd till insolventa banker, att fullgöra Sveriges del i den internationella valutafonden (IMF) och att vid behov intervensera på valutamarknaden.

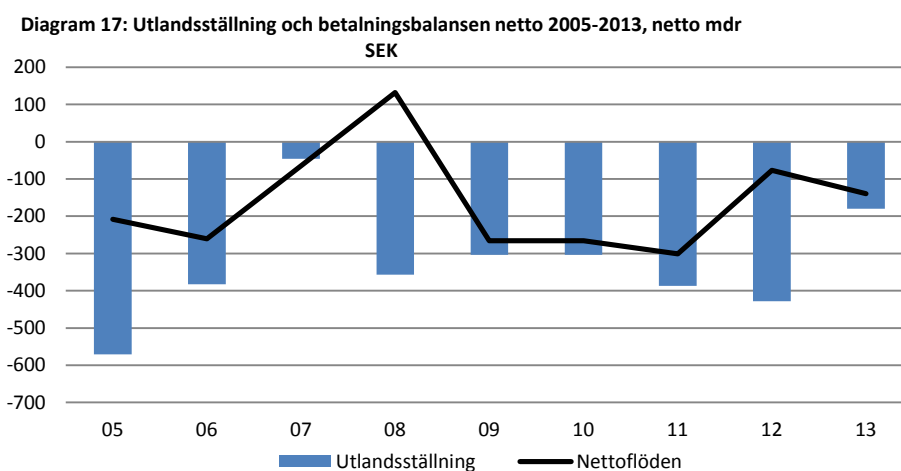
Valutareserven genererade under fjärde kvartalet ett nettoinflöde på 10 miljarder kronor vilket förklaras av en minskning av utländska banktillgodohavanden. Valutareserven minskade något och uppgick vid slutet av fjärde kvartalet till 420 miljarder kronor.

Diagram 16: Valutareserven, netto mdr SEK

Svenska tillgångar och skulder mot utlandet, netto

Vid utgången av 2013 visar preliminära siffror över Sveriges utlandsställning en nettoskuld på 180 miljarder kronor. Skulden har minskat jämfört med utgången av 2012 då den uppgick till 428 miljarder kronor. Svenska tillgångar mot utlandet har ökat mer än svenska skulder mot utlandet vilket medfört en minskning av nettoskulden.

Förändringar i utlandsställningen kommer dels av transaktioner i den finansiella balansen. Därutöver påverkas utlandsställningen av valutakursförändringar och förändringar i aktiekurser och räntor.

Den minskade nettoskulden i utlandsställningen kommer främst av ökade nettotillgångar i övriga investeringar och direktinvesteringar. Portföljinvesteringar har bidragit negativt med en ökad nettoskuld. Därmed fortsätter två tydliga trender inom utlandsställningen. Den första är att nettoskuldssättningen via värdepapper inom portföljinvesteringar fortsätter att öka. Den andra trenden, som i princip är spegelbilden till den första, är en ökning i nettofordringar mot utlandet via övriga investeringar. Övriga investeringar består främst av lån och depositioner.

Under året har börskurserna stigit vilket medfört att aktier inom portföljinvesteringar ökat i värde. Samtidigt har kronan försvagats något mot några av de större valutorna vilket bidragit till en ökning av värdet på tillgångar i utlandet.

Utlandsställningen är en sammanställning av ett lands samtliga finansiella tillgångar och skulder gentemot omvärlden. Det är således ett mått på landets förmögenhet gentemot utlandet. Som komplettering presenteras också en sammanställning av utlandsställningen där ett marknadsvärde har beräknats. För 2013 innebär den fullständiga marknadsvärdesberäkningen att Sverige har en nettotillgång mot utlandet som uppgår till 711 miljarder kronor.

Det är viktigt att notera att flera av delposterna i utlandsställningen för 2013, främst direkta investeringar och portföljaktier, är skattade. Ett mer definitivt värde redovisas när de årliga undersökningarna av portfölj-

investeringar och direktinvesteringar är genomförda. Det är således viktigt att tolka siffrorna med viss försiktighet.

Definitioner och förklaringar

Utlandsställningen är en sammanställning av alla inhemska sektorer samlade tillgångar och skulder gentemot utlandet. Nettot av dessa tillgångar och skulder är ett mått på Sveriges förmögenhet gentemot omvärlden. Detta ska inte förväxlas med statsskulden som är de samlade underskotten och överskotten i statens budget över tiden.

Revideringar

Sveriges revideringspolicy för betalningsbalansen är enligt följande:

- Vid publicering av kvartal 1 revideras närmast föregående 4 kvartal
- Vid publicering av kvartal 2 revideras föregående 13 kvartal
- Vid publicering av kvartal 3 revideras föregående 10 kvartal
- Vid publicering av kvartal 4 revideras föregående 11 kvartal

Undantagsvis kan ytterligare perioder revideras om det skett metodändringar eller tillkommit nya data som ger en påtagligt förändrad bild av betalningsbalansen.

Betalningsbalansen har reviderats från 2009 kvartal 1 till och med 2013 kvartal 3. Under den reviderade perioden skedde revideringar om 6 miljarder netto i bytesbalansen och 26 miljarder netto i den finansiella balansen.

Vad är betalningsbalansen?

Betalningsbalansen produceras och sammanställs sedan september 2007 av Statistiska centralbyrån på uppdrag av Sveriges riksbank.

I en sluten ekonomi bestäms nivån på investeringarna av det samlade sparandet i ekonomin. Detta innebär att om sparandet av någon anledning minskar blir följden att även investeringarna minskar. I en öppen ekonomi är sambandet mellan sparande och investeringar inte lika tydligt eftersom globala finansiella marknader gör att internationellt kapital enkelt kan flöda mellan länder. Betalningsbalansen innehåller information om dessa flöden. Det är helt enkelt en sammanställning av ett lands reala och finansiella transaktioner med omvärlden. Betalningsbalansen huvudaggregat är *bytesbalansen*, *kapitalbalansen* och den *finansiella balansen*.

En härledning av betalningsbalansen

Ett lands bruttonationalprodukt, BNP_t , är det samlade värdet på de varor och tjänster som produceras i landet under ett visst år t . Produktionen används till att tillfredsställa antingen den inhemska efterfrågan i form av hushållens konsumtion, C_t , privata investeringar, I_t , och offentliga utgifter, G_t , eller till att levereras utomlands i form av export av varor och tjänster, X_t . Den inhemska efterfrågan kan även tillgodoses av import av varor och tjänster, M_t . Den s.k. nationella inkomstidentiteten visar att ett lands produktion under ett enskilt år är lika med summan av den inhemska efterfrågan ($C_t + I_t + G_t$) och nettoförsäljningen av varor och tjänster till övriga världen ($X_t - M_t$):

$$BNP_t = C_t + I_t + G_t + X_t - M_t.^1 \quad (1)$$

Genom att addera de s.k. nettofaktorinkomsterna, F_t , d.v.s. svenska faktorinkomster intjänade utomlands (svenska löntagares ersättning utomlands samt avkastningen på svenskt kapital utomlands) minus utländska faktorinkomster intjänade i Sverige (utländska löntagares ersättning i Sverige samt avkastningen på utländskt kapital i Sverige) kan (1) skrivas om i termer av den s.k. bruttonationalinkomsten, BNI_t :²

$$BNI_t = C_t + I_t + G_t + X_t - M_t + F_t. \quad (2)$$

En omskrivning av (2) ger:

$$BNI_t - C_t - G_t = S_t = I_t + X_t - M_t + F_t, \quad (3)$$

¹ Denna relation kallas för en identitet eftersom den definitionsmässigt måste vara uppfylld i varje enskild tidsperiod.

² Dessa faktorinkomster kallas numera ofta för primära inkomster. Nettofaktorinkomsterna består av löner, kapitalavkastning och löpande transfereringar.

där S_t avser det samlade nationella sparandet i ekonomin. Det nationella sparandet utgörs av den konsoliderade offentliga sektorns sparande, $T_t - G_t$, där T_t är skatteintäkten, och hushållens sparande, $BNI_t - T_t - C_t$.³

Enligt (3) gäller:

$$S_t - I_t = X_t - M_t + F_t. \quad (4)$$

Differensen mellan S_t och I_t kallas ofta för nettoinvesteringarna gentemot utlandet och differensen mellan X_t och M_t kallas för handel i varor och tjänster. $X_t - M_t + F_t$ är bytesbalansen. Ekvation (4) visar därmed att det finns ett enkelt samband mellan nettoinvesteringarna och handeln i varor och tjänster. För en given nettofaktorinkomst kommer alltid förändringar i differensen mellan S_t och I_t att följas av motsvarande förändringar i differensen mellan X_t och M_t . Ekvation (4) visar också att det inte går att på kort sikt reducera ett underskott i handeln i varor och tjänster utan att samtidigt öka det nationella sparandet eller minska de inhemska investeringarna.⁴ Det är även intressant att notera att ekvation (4) innebär att om hushållens sparande är lika stort som de inhemska investeringarna, kommer den offentliga sektorns sparande utvecklas ungefär som nettoexporten över tiden.⁵

På samma sätt som det nationella sparandet kan delas upp i den konsoliderade offentliga sektorns sparande och hushållens sparande kan de inhemska investeringarna delas upp i den offentliga sektorns investeringar och privata investeringar. Denna uppdelning ger vid handen att om den offentliga sektorns investeringar överstiger denna sektors sparande, och om detta inte fullt ut motverkas av ett sparandeöverskott i den privata sektorn, måste detta per definition motsvaras av ett underskott i bytesbalansen. Ett växande underskott i bytesbalansen kan därigenom vara ett tecken bland andra på att statens utgifter är högre än inkomsterna.

Genom att kombinera den nationella inkomstidentiteten (1) med den nationella budgetrestriktionen kan betalningsbalansen härledas. Enligt budgetrestriktionen är landets samlade utgifter i varje tidsperiod begränsade av inkomsten i samma period och landets möjligheter att låna:

$$BNP_t + r_t A_t = C_t + I_t + G_t + (A_{t+1} - A_t). \quad (6)$$

där A_t är nettotillgångarna gentemot utlandet i period t och $r_t A_t$ är ränteavkastningen på dessa tillgångar. Nettotillgångarna består i sin tur av kapitalbalansen och den finansiella balansen. Från (1) och (6) erhålles enkelt betalningsbalansen:

³ Detta innebär alltså att det nationella sparandet är identiskt med summan av den offentliga sektorns sparande och hushållens sparande.

⁴ Nettofaktorinkomsterna antas vara konstanta på kort sikt.

⁵ Denna relation innebär i själva verket att den offentliga sektorns budgetbalans under vissa tidsperioder kommer att samvariera med utrikeshandeln i varor och tjänster.

$$X_t - M_t + F_t = -(A_t - A_{t+1}). \quad (7)$$

Vänsterledet i betalningsbalansen (7) är, som tidigare har nämnts, bytesbalansen som består av summan av handeln i varor och tjänster och nettofaktorinkomsterna. Termen $(A_t - A_{t+1})$ i högerledet visar hur nettotillgångarna gentemot utlandet förändras över tiden. Notera att om svenskar nettoköper utländska tillgångar så uppvisar kapitalbalansen och den finansiella balansen ett nettounderskott, d.v.s. $A_t - A_{t+1} < 0$. Ekvation (7) innebär således att summan av bytesbalansen, kapitalbalansen och den finansiella balansen alltid är identiskt lika med noll.⁶

Sambandet med utlandsställningen

Eftersom den finansiella balansen mäter nettoutlåningen gentemot omvärlden kommer en förändring i bytesbalansens saldo – per definition – alltid att motsvaras av en likartad förändring i nettoanspråken gentemot omvärlden. Ett bytesbalansöverskott motsvaras således av en ökning av nettofordringarna – privata eller offentliga – gentemot omvärlden. Överskottet kan även återspeglas i en ökning av valutareserven eftersom valutareservtransaktionerna ingår i den finansiella balansen. Ett underskott i bytesbalansen innebär istället att nettoförvärven från omvärlden måste betalas antingen genom avveckling av utländska tillgångar eller genom en ökning av skulderna till utlandet.

Detta innebär att om t.ex. Sverige köper mer tillgångar utomlands än vad som säljs till utlandet (detta är detsamma som att säga att nettot av den finansiella balansen är mindre än noll) måste Sverige samtidigt sälja mer varor och tjänster till utlandet än vad som köps från utlandet. De samlade betalningarna ut ur ett land måste helt enkelt motsvara det samlade betalningsinflödet.

Utlandsställningen visar ett lands totala nettoskuldsättning och redovisas i form av stockuppgifter över samtliga inhemska sektors tillgångar och skulder gentemot omvärlden. Nettot av tillgångarna och skulderna är således ett mått på ett lands förmögenhet gentemot omvärlden. Stockuppgifterna redovisas till marknadsvärde och delas precis som den finansiella balansen in i direkta investeringar, portföljinvesteringar, finansiella derivat, övrigt kapital och valutareserven.⁷

⁶ Eftersom en rad olika källor används för att mäta posterna i betalningsbalansen uppstår såväl mätfel som periodiseringsfel och därför ingår också en residual i form av en restpost.

⁷ I vissa fall används det bokförda värdet istället för marknadsvärdet p.g.a. att underlaget för beräkning av marknadsvärdet är otillräckligt.

Sambandet mellan utlandsställningen och de transaktioner som ingår i betalningsbalansen illustreras i figuren nedan. Förändringar i nettoställningen gentemot omvärlden beror både på genomförda transaktioner som registreras i den finansiella balansen och på förändringar i växelkurser och tillgångspriser. Dessutom kan stockarna påverkas av t.ex. nedskrivningar av fordringar (ett exempel på övriga korrigeringar i figuren). Om bytesbalansen under en längre period uppvisar under- eller överskott medför detta en uppbyggnad av antingen en nettoskuld eller en nettotillgång.

Förändringar av utlandsställningen beroende på					
Ingående balans	Transaktioner	Prisförändringar	Valutakursförändringar	Övriga korrigeringar	Utgående balans

All officiell statistik finns på: **www.scb.se**
Statistikservice: tfn 08-506 948 01

All official statistics can be found at: **www.scb.se**
Statistics service, phone +46 8 506 948 01